

ความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

The Political Trust of the Islamic Committee
in the Three Southern Border Provinces on Provincial Administration

วสันต์ จิสวัสดิ์

Wasun Jisawad

สาขาวิชาการเมืองการปกครอง สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Program in Politics and Government for Executive, Faculty of Political Science,

Thammasat University

w.jisawad@gmail.com

Received: June 8, 2020

Revised: August 21, 2020

Accepted: August 24, 2020

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งดำเนินการศึกษาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา รวม 9 ท่าน

จากการศึกษาพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) เกิดจากความคุ้นเคย ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความเป็นมุสลิม และสื่อสารภาษาเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี กลุ่มนี้มีเป็นจำนวนน้อยมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ซึ่งกลุ่มที่ไม่มีความไว้วางใจ เนื่องจากมองว่า กลุ่มข้าราชการเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ และไม่ได้เป็นบุคคลในพื้นที่หรือไม่สามารถสื่อสารกันได้ ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง สำหรับความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime) นั้น พบว่า ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง อันเนื่องมาจากความไม่เชื่อมั่นในระบบความยุติธรรม และการรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้กับหน่วยงานของรัฐ โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการดังกล่าว มี 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง ปัจจัยด้านการระดมทางการเมือง ปัจจัยด้านทุนทางสังคม และปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

คำสำคัญ: ความไว้วางใจทางการเมือง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด
3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

Abstract

The work aimed to study the political trust and the factors that influenced the political trust of the provincial Islamic committee in three southern border provinces in the provincial organization. The study was conducted by means of a qualitative research, a documentary research and an in-depth interview of nine people concerned.

The study findings were as follows. A political trust in political authorities came from familiarity, personal relations, a common religion (being a Muslim) and a common language. However, the members of this category were very few as compared to those who held no political trust in political authorities. Those with no political trust held that the state officials only sought the profits for themselves; they were not the locals and could not speak the local language used by the locals. As a result, they placed no trust in these state authorities. As for the trust in the political regime, it was found that the locals had no trust in the political regime as they held no confidence in political regime and state's centralized power. There were four factors that influenced the political trust of the committee in study: political communication, political mobilization, social funds, and economic and social status.

Keywords: Political Trust, Provincial Administration, Provincial Islamic Committee in Three Southern Border Provinces

บทนำ

สถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนาน อันเกิดจากหลายเหตุปัจจัย แม้ว่าในปัจจุบันปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เริ่มลดความรุนแรงลง ประกอบกับแนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกดินแดน และแนวทางการต่อสู้ด้วยอาวุธต่าง ๆ ตกอยู่ในภาวะที่ไม่สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกสมัยใหม่ (ปิยนถ บุนนาค, 2534) และรัฐบาลได้มีการปรับเปลี่ยนนโยบายความมั่นคงมุ่งเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน ซึ่งกลุ่มองค์กรกลุ่มหนึ่งที่ถือเป็นเครื่องมือสำคัญของรัฐที่พยายามจะประสานความร่วมมือระหว่างชาวมุสลิมกับรัฐ นั่นคือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งเป็นองค์กรที่มีกลุ่มบุคคลที่ถือว่าเป็นที่ปรึกษาสำคัญโดยเฉพาะประเด็นทางด้านศาสนาของรัฐ หน่วยงานรัฐ (หน่วยงานบริหารราชการส่วนภูมิภาค) และเจ้าหน้าที่รัฐ อีกประการสำคัญยังถือเป็นจุดเชื่อมระหว่างประชาชนในพื้นที่กับภาครัฐนั่นเอง เมื่อคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นเสมือนองค์กรที่อยู่กึ่งกลางระหว่างประชาชนชาวมุสลิม กับรัฐ หน่วยงานของรัฐ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าผู้นั้นจะมีความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่หรือไม่ก็ตาม จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (Politic Trust) ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อรัฐบาล นั้นเพราะความไว้วางใจทางการเมืองนั้นนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลในการบริหารประเทศ David Easton ได้อธิบายว่า ระบบการเมืองจะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในส่วนของปัจจัยนำเข้า (Input) จะต้องมีการสนับสนุน (Support) และการสนับสนุนในที่นี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชนมีความไว้วางใจในรัฐบาล ปฏิบัติตามกฎหมายที่รัฐบาล

ได้วางไว้ เสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลในฐานะผู้บริหารประเทศก็จะมีมาก แต่ในทางกลับกันหากประชาชนไร้ซึ่งความไว้วางใจทางการเมืองต่อรัฐบาล ไม่ยอมรับระบบการเมืองและมีความพยายามต่อต้านระบบการเมือง อันเนื่องมาจากการที่ประชาชนเหล่านั้นมองว่า รัฐบาลพยายามที่จะกำหนดนโยบายซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อค่านิยม ความเชื่อ ศาสนาและวัฒนธรรมของพวกเขา เสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลในการบริหารประเทศย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นได้ (ประสิทธิ์ เวทย์ประสิทธิ์, 2530) ปัญหาความไว้วางใจทางการเมืองนี้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจที่จะนำไปศึกษากับกรณีปัญหาความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การศึกษาเกี่ยวกับความไว้วางใจทางการเมือง (Politic Trust) ของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยในชั้นนี้ศึกษาเฉพาะคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา ทั้งนี้เพราะกลุ่มเป้าหมายดังกล่าว เป็นกลุ่มคนที่ได้รับการเลือกมาจากอิหม่าม (ผู้นำศาสนาอิสลามประจำมัสยิด) ในจังหวัดนั้น ๆ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างการรับรู้ของประชาชนในพื้นที่ และเป็นผู้มีความรู้ทางศาสนาอิสลามซึ่งเป็นที่ยอมรับของชาวไทยมุสลิมในพื้นที่ อีกทั้งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนั้นเป็นกลุ่มที่รัฐได้พยายามดึงให้เข้ามาเป็นส่วนร่วมในการบริหารจัดการพื้นที่ มอบหมายอำนาจหน้าที่ในการกำกับดูแลมัสยิด และเป็นที่ปรึกษาผู้ว่าราชการจังหวัด จึงนับได้ว่ามีความสำคัญต่อพื้นที่ โดยเฉพาะมีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้น โดยมุ่งหวังว่าผลการศึกษาครั้งนี้ จะสามารถทำให้ทราบถึงความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดกับหน่วยงานของรัฐ และเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายการบริหาร การพัฒนา ตลอดจนการบริหารจัดการกับสถานการณ์ความไม่สงบ และความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด เป็นคณะบุคคลคณะหนึ่งตามพระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 มาตรา 23 ที่บัญญัติว่า จังหวัดใดมีราษฎรนับถือศาสนาอิสลามและมีมัสยิดตามมาตรา 13 ไม่น้อยกว่าสามมัสยิด ให้คณะกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทยประกาศให้จังหวัดนั้นมีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดคณะหนึ่งประกอบไปด้วยกรรมการมีจำนวนไม่น้อยกว่าเก้าคน แต่ไม่เกินสามสิบคน และให้มีสำนักงานคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคลมีหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ตามมาตรา 29 เหตุผลที่กฎหมายกำหนดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคลก็เนื่องจากมีเจตนารมณ์ที่จะให้เกิดองค์กรที่มีสภาพอยู่จริง มีความสามารถ มีการแสดงเจตนาหรือการตัดสินใจ รวมทั้งสามารถรับทรัพย์สินหรือถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินในนามของตนได้ โดยกฎหมายก็ยอมรับการแสดงเจตนาและการกระทำขององค์กรดังกล่าวด้วย โดยกรรมการอิสลามประจำจังหวัดจะดำรงตำแหน่งตั้งแต่วันคัดเลือก และกระทรวงมหาดไทยประกาศรายชื่อกรรมการที่ได้รับคัดเลือกในราชกิจจานุเบกษา

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการบริหารองค์กรศาสนาอิสลาม พ.ศ. 2540 ได้กำหนดคุณสมบัติของกรรมการฯ วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการฯ การพ้นจากตำแหน่งกรรมการฯ และมีอำนาจหน้าที่สำคัญ คือ ให้คำปรึกษาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับศาสนาอิสลามต่อผู้ว่าราชการจังหวัด และกิจการทางด้านศาสนา อิสลามในพื้นที่ จากข้อมูลของกองส่งเสริมองค์กรศาสนาอิสลามและกิจการฮัจญ์ กรมการปกครอง ณ ปี พ.ศ. 2562 มีคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดใน 40 จังหวัด รวม 785 คน (กรมการปกครอง, 2556)

2. ความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust)

2.1 ความหมายของความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust)

Miller, Goldenberg and Erbring (อ้างถึงใน ชิตพล กาญจนกิจ, 2545) ได้ให้ความหมายของความไว้วางใจทางการเมือง (Political Trust) ว่าเป็นการประเมินขั้นเริ่มต้นที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล ทั้งในด้านประสิทธิภาพ ความซื่อสัตย์ ความสามารถ และการสร้างความเท่าเทียม มีระดับตั้งแต่ไว้วางใจสูงสุด ลดหลั่นกันไปจนถึงรู้สึกไม่ไว้วางใจทางการเมืองสูงสุด (ความระแวงสงสัยทางการเมือง) เป็นความโน้มเอียงที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคลอย่างหนึ่งที่มีต่อระบบการเมือง

ในประเด็นเรื่องการกำหนดเป้าหมายของการพิจารณาความไว้วางใจทางการเมืองนั้น David Easton (1965) ได้ให้ข้อเสนอเป้าหมายในการพิจารณาประเด็นความไว้วางใจทางการเมืองที่น่าสนใจ ไว้เป็น 3 ส่วนหลัก ๆ ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) ได้แก่ บุคคล หรือคณะบุคคล ที่เข้ามาแสดงบทบาทหน้าที่เชิงอำนาจในการบริหารประเทศ

ส่วนที่ 2 ระบอบการปกครองหรือแนวทางการปฏิบัติทางการเมือง (Political Regime) ได้แก่ สถาบันต่าง ๆ ทางการเมืองที่เป็นทางการ กฎหมาย ระเบียบคำสั่งต่าง ๆ และกระบวนการทางการเมือง

และส่วนที่ 3 ความเป็นชุมชนทางการเมือง (Political Community) ได้แก่ เอกลักษณะในเชิงวัฒนธรรมหรือลักษณะพื้นฐานทางพฤติกรรมโดยส่วนรวมของคนหรือสถาบันที่ประกอบขึ้นเป็นชุมชนการเมืองนั้น

จากแนวทางการพิจารณาทั้ง 3 เป้าหมายดังกล่าว จึงสามารถแบ่งประเภทของความไว้วางใจทางการเมืองได้เป็น 3 ระดับ ตามข้อเสนอของ William A. Garmson (อ้างถึงใน พงศธร สัจจชลพันธ์, 2530) คือ (1) ความไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) (2) ความไว้วางใจต่อระบอบการปกครอง (Political Regime) และ (3) ความไว้วางใจต่อชุมชนหรือประชาคมทางการเมือง (Political Community) โดยความไว้วางใจต่อชุมชนหรือประชาคมทางการเมืองอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา คือ ความไว้วางใจต่อระบอบการปกครอง และลำดับท้ายสุด คือ ความไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ซึ่งเมื่อประชาชนเกิดความไม่ไว้วางใจจะเริ่มต้นจากความไม่ไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจต่อระบอบการปกครอง และรุนแรงที่สุดคือไม่ไว้วางใจในประชาคมทางการเมือง ดังนั้น ประชาชนอาจจะไม่ไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจ แต่ก็ยังคงสนับสนุนระบอบการปกครองและประชาคมทางการเมืองได้ หรือประชาชนไม่ไว้วางใจในผู้มีสิทธิอำนาจ และระบอบการปกครอง แต่ยังยึดมั่นและผูกพันต่อประชาคมทางการเมืองนั้นได้ แต่หากประชาชนไม่ไว้วางใจต่อชุมชนหรือประชาคมทางการเมืองแล้วนั้น ประชาชนย่อมไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองใด ๆ เลย

โดยสรุป ความไว้วางใจทางการเมือง คือ ทศนคติที่เกิดจากการประเมินขั้นพื้นฐานของประชาชน หรือเป็นความเชื่อที่ประชาชนมีต่อพฤติกรรมของรัฐบาลหรือผู้มีสิทธิอำนาจหรือผู้ปกครองว่า มีผลงานและความรับผิดชอบต่อความคาดหวังของประชาชนหรือไม่ เพียงใด ทั้งในด้านนโยบาย วิธีการ และการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยความไว้วางใจทางการเมืองสามารถวัดได้ตั้งแต่ระดับความไว้วางใจสูง (ประชาชนมีความเชื่อมั่นในรัฐบาลสูง) ไปจนถึงไม่ไว้วางใจหรือรู้สึกเกลียดชังรัฐบาล จนอาจนำไปสู่ความแปลกแยกทาง

การเมือง และอาจขยายจากความไม่ไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจในรัฐบาล สู่ความไม่ไว้วางใจต่อระบบการเมือง ทั้งระบบก็เป็นไปได้ ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองเกี่ยวพันใกล้ชิดกับความชอบธรรม และศีลธรรมของรัฐบาล ผู้มีสิทธิอำนาจ และสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการได้รับการยอมรับจากประชาชน ซึ่งจะเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของระบบการเมือง และทัศนคติ ความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อระบบการเมืองโดยรวม

2.2 ความไว้วางใจทางการเมืองกับระบบการเมือง

ความไว้วางใจทางการเมืองมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงอยู่ ความเสื่อมถอยหรือล่มสลายของระบบการเมือง เนื่องจากความรู้สึกไว้วางใจเป็นรากฐานในการสนับสนุนการดำเนินงานของระบบการเมือง ความไว้วางใจของประชาชนมีให้ต่อประชาคมการเมือง ระบบการปกครอง และผู้มีสิทธิอำนาจ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของระบบการเมือง เป็นสิ่งสำคัญที่จะหล่อเลี้ยงให้ระบบการเมืองดำรงอยู่ (จิตพล กาญจนกิจ, 2545)

ดังนั้น ระดับความไว้วางใจทางการเมืองจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดวิธีการและนโยบายของผู้นำทางการเมือง ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองสามารถนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาให้ประชาชนยอมรับ โดยอาศัยพื้นฐานของความไว้วางใจของประชาชน และถ้าหากประสบความสำเร็จก็จะยิ่งเพิ่มแรงสนับสนุน และความไว้วางใจทางการเมืองมากขึ้น แต่หากความไว้วางใจทางการเมืองลดต่ำลง จะเห็นได้ว่า ความไว้วางใจทางการเมืองมีความสำคัญต่อความมั่นคงของระบบการเมืองอย่างมาก หากกลุ่มคนจำนวนมากในสังคมเกิดความไม่ไว้วางใจทางการเมือง และเรียกร้องต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ทำให้ระบบการเมืองที่ดำรงอยู่เกิดความความตึงเครียด หากองค์ประกอบต่าง ๆ ในระบบการเมืองสามารถปรับตัวและสนองตอบความต้องการได้ ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นก็อาจสร้างคุณประโยชน์ต่อสังคม แต่ถ้าหากไม่สามารถตอบสนองได้นั้น ก็จะนำไปสู่ความปั่นป่วน วุ่นวาย และระบบการเมืองล่มสลายลงในที่สุด (Marsth, A. 1977)

2.3 ความไว้วางใจทางการเมืองกับการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ประเด็นถกเถียงสำคัญ คือ ระหว่างความไว้วางใจทางการเมือง กับการสนับสนุนทางการเมือง อะไรเป็นเหตุ อะไรเป็นผล ซึ่งการให้แนวคิดไว้อย่างหลากหลาย ดังเช่น William A Gamson (1968) ให้ข้อคิดเห็นว่า ความไว้วางใจมีผลต่อการสร้างความรู้สึกรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจ สนับสนุนหรือไม่สนับสนุน ในระบบการเมืองและผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ในขณะที่ Hetherington เสนอว่า ความไม่พอใจหรือการไม่สนับสนุนทางการเมืองนั้น ส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองทั้งในตัวผู้นำทางการเมือง สถาบันทางการเมือง และระบบการเมือง (Hetherington, M. 1998)

เมื่อความไว้วางใจทางการเมือง เป็นความรู้สึกภายในจิตใจของบุคคล ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของบุคคลด้วย ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาในทางใดย่อมเกิดขึ้นจากความรู้สึกที่มีต่อด้านนั้น ๆ ดังนั้น พฤติกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ของบุคคลย่อมแสดงออกมามีผลจากความรู้สึกนึกคิด การเรียนรู้และประสบการณ์ทางการเมือง และความพึงพอใจของแต่ละบุคคล นั้นหมายความว่า การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล เป็นผลมาจากปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นสำคัญ โดยเฉพาะความไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจทางการเมือง ดังนั้น ความไว้วางใจทางการเมือง เป็นปัจจัยที่สำคัญมากต่อการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของผู้อำนาจทางการเมืองในการพัฒนาประเทศอย่างมาก เพราะหากประชาชนในสังคมมีความไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจในการปกครองประเทศแล้ว ผู้มีสิทธิอำนาจจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ได้โดยง่าย แต่ประชาชนมีความไว้วางใจทางการเมืองต่ำหรือไม่ไว้วางใจทางการเมือง การเสนอการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ซึ่งอาจกระทบต่อความเป็นอยู่โดยปกติของประชาชนจะกระทำได้อย่างยากลำบาก และอาจไม่ได้รับการตอบสนองหรือประชาชนไม่สนับสนุนและไม่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความล้มเหลวของผู้มีสิทธิอำนาจ (ทรงพล สวาสดิ์ธรรม, 2526)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมือง

มีนักวิชาการได้ให้ข้อเสนอถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองไว้อย่างหลากหลาย แต่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เลือกใช้แนวทางวัดระดับความไว้วางใจทางการเมืองที่ต้องพิจารณาบนฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเชื่อว่า การที่บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นผลมาจากบุคคลนั้นมีความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งมีปัจจัยอย่างน้อย 4 ประการ ที่อิทธิพลต่อทัศนคติความไว้วางใจและการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (จิตพล กาญจนกิจ, 2545) สรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (Political communication)

มีฐานคิดที่ว่า ผู้ที่มีระดับของการสื่อสารทางการเมืองสูงมีแนวโน้มจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และความไว้วางใจทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่มีระดับการสื่อสารทางการเมืองต่ำ โดยสามารถพิจารณาปัจจัยองค์ประกอบของการสื่อสารทางการเมือง ผ่านองค์ประกอบร่วม 2 ปัจจัย คือ ความสนใจทางการเมือง และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง

3.2 ปัจจัยด้านการระดมทางการเมือง (Political mobilization)

ฐานคิดของแนวคิดนี้คือ หากประชาชนตอบรับการชักชวนและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองจากกลุ่มผู้นำทางการเมือง และมีความรู้สึกที่ไม่ถูกปิดกั้นโอกาส ย่อมเกิดความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองที่ชักชวนนั่นเอง ซึ่งสามารถพิจารณาปัจจัยองค์ประกอบของการระดมทางการเมือง ผ่านองค์ประกอบร่วม 2 ปัจจัย คือ การชักชวนให้เข้าร่วมทางการเมือง และการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมทางการเมือง

3.3 ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (Social capital)

แนวคิดนี้เชื่อว่า หากปัจเจกบุคคลมีความผูกพันต่อกลุ่มหรือชุมชนมากเท่าใด ก็ยิ่งจะมีส่วนร่วมทางการเมืองในชุมชนมากเท่านั้น ดังนั้น ทุนทางสังคมจึงมีความสำคัญต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และย่อมส่งผลต่อการเพิ่มความไว้วางใจทางการเมืองของสังคมได้ ผ่านการกล่อมเกลางานสังคมที่มีความผูกพันต่อกัน ซึ่งองค์ประกอบสำคัญของการประเมินทุนทางสังคมที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและความไว้วางใจทางการเมือง คือ ความผูกพันต่อชุมชน และการยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธาต่อผู้นำชุมชน

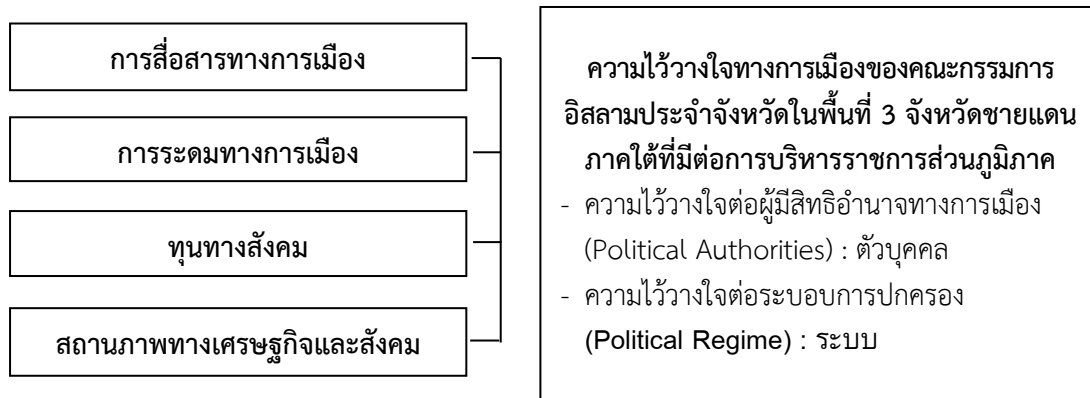
3.4 ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และทัศนคติทางการเมือง (Socioeconomic status background and political orientation)

ปัจจัยที่สำคัญสำหรับการพิจารณาถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองตามแนวคิดนี้ สถานภาพทางสังคม หรือตำแหน่งหน้าที่ทางสังคม กล่าวคือ บุคคลที่มี สถานภาพทางสังคม หรือตำแหน่งหน้าที่จะมีแรงจูงใจให้เข้าไปมีบทบาททางการเมืองผ่านอำนาจหน้าที่ของตนมากกว่าบุคคลธรรมดา (พิเชษฐ สิขมรังษี, 2529) และสถานภาพทางเศรษฐกิจ หรือฐานะรายได้ กล่าวคือ บุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสูงจะตระหนักถึงคุณค่าของระบบการเมืองสูง นั้นหมายความว่า มักจะเข้ามามีส่วนร่วมสูง (Nie, N., Powell, B. and Prewitt, K., 1969) รวมทั้งปัจจัยด้านการศึกษา กล่าวคือ ระดับการศึกษาส่งผลต่อการรับรู้ ความรู้และความเข้าใจทางการเมือง ดังนั้น บุคคลที่ระดับการศึกษาที่สูงย่อมเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่า

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อาศัยจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสร้างกรอบแนวคิดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความไว้วางใจทางการเมือง โดยพิจารณาปัจจัยที่มีอิทธิพล ได้แก่ การสื่อสารทางการเมือง การระดมทางการเมือง ทุนทางสังคม และสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม โดยจะประเมินความรู้สึกละวางใจทางการเมืองของกรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อ

การบริหารราชการส่วนภูมิภาค ว่ามีลักษณะอย่างไร และมีแนวโน้มอย่างไร ซึ่งพิจารณาความไว้วางใจทางการเมืองที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาคสามารถ 2 ด้าน คือ ความไว้วางใจต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) และความไว้วางใจต่อระบอบการปกครอง (Political Regime)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่ได้จากวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (นิศา ชูโต, 2551) ด้วยการค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เป็นข้อมูลที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ หนังสือ เอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ สื่อสารสนเทศ รวมถึงเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา คือ คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 3 ท่าน รวม 9 ท่าน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการและรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรกลุ่มเป้าหมาย/ ผู้ให้ข้อมูล

การกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ในวิธีนี้ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้กำหนดผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ โดยเลือกสัมภาษณ์คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 3 ท่าน รวม 9 ท่าน อันได้แก่

(1) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดนราธิวาส	3 ท่าน
(2) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดปัตตานี	3 ท่าน
(3) คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดยะลา	3 ท่าน

2. วิธีการรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการหลักสำหรับการรวบรวมข้อมูล ซึ่งเกิดจากการดำเนินการคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดละ 3 ท่าน ตามแนวคำถามที่ได้จัดเตรียมไว้เพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ รวมถึงสังเกตพฤติกรรมและท่าทางในระหว่างการสัมภาษณ์ด้วย

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาในครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากงานภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

(2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Primary Data) ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อสืบค้นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งใช้วิธีการสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์อีกด้วย

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการตีความ โดยการรวบรวมข้อมูล จัดกลุ่ม/หมวดหมู่ (Categories) ตามประเด็นที่กำหนดไว้ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจะทำความเข้าใจกับการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์เพิ่มเติมหลังจากการเก็บข้อมูลแล้วเสร็จ ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธีการ คือ

(1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Document Research) และสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ซึ่งในการวิเคราะห์เอกสารต้องคำนึงถึงบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลเอกสารที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นคำตอบเชิงตรรกะเหตุผล เพื่อสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่เป็นรูปธรรม และสามารถอธิบายผลจากการวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้

(2) การวิเคราะห์โดยการตีความ (Interpretation) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ผู้วิจัยได้จัดบันทึกไว้ หลังจากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ทำการคัดเลือกมาสังเคราะห์เพื่อทำการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Inductive) เพื่อจำแนกและอธิบายข้อมูลตามเค้าโครงที่ผู้วิจัยได้วางไว้ และนำสู่การเขียนรายงานอภิปรายผลต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้ โดยทำการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล โดยคำนึงถึง 4 ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านเวลา ปัจจัยด้านสถานที่ และปัจจัยด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกัน (สุภาวงศ์ จันทวนิช, 2554) ควบคู่กับการสังเกต และการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค สามารถอธิบายถึงลักษณะของความไว้วางใจทางการเมือง ทั้งที่มีต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (ตัวบุคคล) และระบบการปกครอง (ระบบการบริหารราชการส่วนภูมิภาค) และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดังนี้

1. ความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities)

ความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) สำหรับการศึกษาครั้งนี้ หมายถึง ความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อกลุ่มข้าราชการส่วนภูมิภาคในพื้นที่ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 ลักษณะที่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities)

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจะมีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) ในลักษณะที่คล้ายคลึงกันว่า ความไว้วางใจทางการเมืองมาจากความคุ้นเคย ความรู้สึกเป็นชาวมุสลิมและสื่อสารด้วยภาษามลายูเหมือนกัน ซึ่งเป็นความรู้สึกที่เป็นเสมือนพวกเดียวกัน อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองถือได้ว่าเป็นจำนวน

น้อยมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมือง ในกลุ่มที่ไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง มีดังนี้

(1) ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

กลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทางการเมือง มักจะได้รับข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็น การสื่อสารโดยตรงจากผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง เป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนที่มักเกิดขึ้นในลักษณะ ที่ไม่เป็นทางการ ผ่านความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นส่วนตัว ซึ่งอาศัยความไว้วางใจและความสนิทสนมกัน หรือหรือเข้าใจความเป็นมุสลิมด้วยกัน โดยมากจะเกิดในในวงพูดคุยในมีลักษณะจำเพาะของวัฒนธรรม มลายูมุสลิมที่เกิดขึ้นในร้านน้ำชาเป็นส่วนใหญ่

(2) ปัจจัยด้านการระดมทางการเมือง (Political Mobilization)

กลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทางการเมืองมักจะเข้าร่วมการระดมทางการเมือง เช่น การร่วมกิจกรรมกับหน่วยราชการ การเข้าร่วมเสนอและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วม ในการประชุมประจำเดือนของส่วนราชการ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงการเป็นที่ปรึกษาให้กับส่วนราชการต่าง ๆ โดยเฉพาะในประเด็นการสร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องตามหลักศาสนาอิสลาม มีความไว้วางใจ และให้ความร่วมมือกับผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง ซึ่งเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญและให้เกียรติซึ่งกัน และกัน โดยเฉพาะเรื่องศาสนาที่ภาครัฐจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือกับคณะกรรมการอิสลามประจำ จังหวัดและผู้นำในศาสนาอิสลาม ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือในการระดมทางการเมืองดังกล่าวเป็นอย่างดีตลอดมา

(3) ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (Social Capital)

กลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทางการเมือง เกิดจากความเชื่อมั่นจากการเป็นเครือข่าย เป็นชาวมุสลิม หรือการเป็นคนในพื้นที่ที่มีความสนิทสนมกันเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นในการบริหารราชการ ท้องที่หรือท้องถิ่น

(4) ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Status Background)

กลุ่มตัวอย่างที่มีความไว้วางใจทางการเมือง ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เป็นกรรมการอิสลาม ประจำจังหวัดมานาน้อยกว่า 12 ปี (ดำรงตำแหน่งไม่เกิน 2 สมัย) เมื่อศึกษาถึงภูมิหลังทางการศึกษาพบว่ากลุ่ม ตัวอย่างสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ แต่ก้สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทยด้วย

1.2 ลักษณะที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง (Political Authorities)

การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน อันเนื่องมาจากการมองว่าข้าราชการที่เข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ ความไม่ยุติธรรมของเจ้าหน้าที่ รวมไปถึง การที่ไม่ได้เป็นบุคคลในพื้นที่หรือไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษามลายูได้ ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจทางการเมือง ต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างสัมภาษณ์ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองถือได้ว่า มีเป็นจำนวนมาก เมื่อเทียบกับกลุ่มที่มีความไว้วางใจทางการเมือง ซึ่งเมื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจาก การสัมภาษณ์แล้วทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมือง ในกลุ่มที่ไม่มีความไว้วางใจ ทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมือง มีดังนี้

(1) ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (Political communication)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง มักจะมีการรับข้อมูลข่าวสารที่เป็นเอกสารทางการเมืองเป็นหลัก ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองและไม่เกิดความไว้วางใจกัน

(2) ปัจจัยด้านการระดมทางการเมือง (Political Mobilization)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง แม้จะมีระดับการระดมทางการเมือง เช่น การร่วมกิจกรรมกับหน่วยราชการ การเข้าร่วมเสนอและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของส่วนราชการ แต่มีความรู้สึกไปในทางเดียวกันว่าส่วนราชการไม่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นหรือการเข้าร่วมในการเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากประเด็นทางด้านศาสนา กล่าวคือ ประเด็นทางด้านนโยบายและการพัฒนาส่วนราชการทั้งจังหวัดและอำเภอได้เปิดให้มีการรับฟังความคิดเห็นทั้งจากประชาชนและกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แต่ส่วนราชการไม่ดำเนินการในประเด็นที่เกี่ยวข้องเท่าที่ควรนัก ทำให้เกิดความไม่เชื่อมั่นต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองและส่งผลกระทบต่อความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองคนนั้น ๆ

(3) ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (Social Capital)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง แม้ว่าส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีหน้ามีตาในสังคมและมีเครือข่ายที่เป็นผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองแต่ก็ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีสิทธิอำนาจทางการเมืองได้ ซึ่งอาจจะเกิดจากความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ไม่ดีระหว่างกรรมการอิสลามประจำจังหวัดท่านนี้กับเครือข่ายหรืออาจจะเป็นความไม่ไว้วางใจทางการเมืองกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับรัฐไทยไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีความเกี่ยวข้องกับตนหรือไม่ก็ตาม

(4) ปัจจัยด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Status Background)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง พบว่าส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่เป็นกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมาแล้วมากกว่า 12 ปี (ดำรงเกิน 2 สมัย) และในด้านการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ หรือสำเร็จการศึกษาเพียงแค่ระดับปอเนาะ (โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม) เท่านั้น ซึ่งความไม่ไว้วางใจทางการเมืองที่เกิดขึ้นในกลุ่มกรรมการที่ดำรงตำแหน่งมาแล้วมากกว่า 12 ปี (ดำรงตำแหน่งเกิน 2 สมัย) อาจเกิดจากการที่มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และข้อมูลที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจได้ และในกลุ่มตัวอย่างสำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ หรือสำเร็จการศึกษาเพียงแค่ระดับปอเนาะเท่านั้น ซึ่งเหตุผลที่มีความเป็นไปได้นั้น อาจเกิดจากการที่กรรมการกลุ่มนี้ไม่ได้ผ่านการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาของประเทศไทย

2. ความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime)

ความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime) สำหรับการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อสถาบันต่าง ๆ ทาง การปกครองที่เป็นทางการ รวมถึงกฎหมาย ระเบียบคำสั่งต่าง ๆ และกระบวนการหรือวิธีการด้วย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 9 ท่าน พบว่า มีลักษณะความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมืองเป็นไปในลักษณะเดียวกันคือ ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง โดยมีความเห็นที่คล้ายคลึงกันว่า ความไม่ไว้วางใจ

ทางการเมืองนั้นเกิดมาจากความไม่เชื่อมั่นในระบบความยุติธรรม การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้กับหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดก็เป็นองค์กรที่มีศักยภาพที่สามารถกระทำการในบางเรื่องได้และมีความเหมาะสมเทียบเท่ากับหน่วยงานของรัฐ แต่ก็ไม่สามารถกระทำได้ อย่างไรก็ตามเมื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แล้ว ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในกลุ่มที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง มีดังนี้

(1) ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง จะไม่ค่อยได้รับข้อมูลข่าวสารหรือได้รับข้อมูลข่าวสารในลักษณะที่เป็นการประชุมหรือเอกสารราชการเท่านั้น ซึ่งเป็นลักษณะของการติดต่อสื่อสารทางเดียว (One-way Communication) ทำให้ไม่มีปฏิสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้ที่มีสิทธิอำนาจทางการเมืองและไม่เกิดความไว้วางใจกัน ซึ่งส่งผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง

(2) ปัจจัยด้านการระดมทางการเมือง (Political Mobilization)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง แม้จะมีระดับการระดมทางการเมือง เช่น การร่วมกิจกรรมกับหน่วยราชการ การเข้าร่วมเสนอและรับฟังความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมประจำเดือนของส่วนราชการ แต่ต่างรู้สึกว่าการไม่ให้ความสำคัญกับความคิดเห็นหรือการเข้าร่วมในการเสนอแนะประเด็นต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากประเด็นทางด้านศาสนา หรือการที่ส่วนราชการจำกัดบทบาทของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดให้อยู่เพียงแค่ประเด็นทางศาสนา ซึ่งคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดต้องการแสดงบทบาทที่มากกว่านั้น โดยเฉพาะด้านการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งส่วนราชการไม่ค่อยได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

(3) ปัจจัยด้านทุนทางสังคม (Social Capital)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า แม้จะมีเครือข่ายเป็นผู้นำชุมชน แต่ก็ไม่มี ความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง โดยเฉพาะการที่ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับวิถีมุสลิมในพื้นที่ ซึ่งกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมองว่าเป็นสิ่งที่ผู้นำควรทำเป็นแบบอย่างให้กับประชาชน

(4) ปัจจัยด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Status Background)

กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีความไว้วางใจทางการเมือง พบว่า คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดมีความไม่ไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime) ไม่ว่าจะ มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (Socioeconomic Status Background) แตกต่างกัน ทั้งในแง่ของการดำรงตำแหน่ง อายุ และภูมิหลังทางการศึกษา นอกจากนี้ จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ยังพบกรณีเฉพาะประการหนึ่งว่า กลุ่มตัวอย่างที่สำเร็จการศึกษาหรือเคยผ่านการศึกษาในระบบการจัดการศึกษาของรัฐไทย (การศึกษาสายสามัญ) จะมีความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime) มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

การอภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งที่จะหาคำตอบในประเด็นความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยมองหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจทางการเมือง โดยสรุปแล้ว จะพบว่า ความไว้วางใจทางการเมืองของ

คณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อการบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีเฉพาะความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) และไม่มี ความไว้วางใจทางการเมืองต่อระบบการเมือง (Political Regime) ซึ่งความไว้วางใจทางการเมืองต่อผู้มีอำนาจทางการเมือง (Political Authorities) ก็มีปัจจัยเฉพาะ ได้แก่ ความสัมพันธ์ส่วนตัว ความเป็นมุสลิม และความสามารถในการสื่อสารภาษาอาหรับ รวมไปถึงการได้รับการศึกษาจากรัฐไทย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดความไว้วางใจทางการเมือง ในขณะที่ความไม่ไว้วางใจทางการเมืองนั้น โดยส่วนใหญ่เกิดจากความไม่เชื่อมั่นในระบบความยุติธรรม การรวมศูนย์อำนาจการตัดสินใจไว้กับหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการที่รัฐไม่ได้เปิดโอกาสให้คณะกรรมการฯ เข้าไปมีส่วนในการพัฒนาพื้นที่เท่าที่ควร หรือรับฟังแต่ไม่ได้นำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะความรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมของคณะกรรมการฯ และประชาชนในพื้นที่จากภาครัฐ เป็นแกนหลักทางความคิดที่สำคัญของความไม่ไว้วางใจทางการเมือง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการกำหนดแนวทางนโยบายการบริหาร การพัฒนาในพื้นที่

1.1 ในขั้นแรก คือ การจัดส่งข้าราชการที่นับถือศาสนาอิสลาม สามารถสื่อสารภาษาอาหรับ หรือเป็นคนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เข้าไปปฏิบัติหน้าที่เป็นหลัก เนื่องจากมีศาสนา ภาษา และวิถีชีวิต ที่สอดคล้องและคล้ายคลึงกับความเป็นอยู่ในพื้นที่มากที่สุด อันจะนำไปสู่การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองเบื้องต้น

1.2 ในลำดับต่อไป คือ การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมข้าราชการที่จะลงไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีมุสลิมและการสื่อสารในภาษาอาหรับ เพื่อลดช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน และยังเป็น การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3 การสร้างความไว้วางใจทางการเมืองในส่วนของการสร้างความร่วมมือกัน หน่วยงานภาครัฐ ควรให้ความสำคัญกับการบูรณาการความร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้นำทางศาสนาให้มีส่วนร่วม ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและบริหารจัดการในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความถูกต้องตามหลักศาสนา และเพื่อความสัมพันธ์อันดีของประชาชนกับภาครัฐ

1.4 หน่วยงานภาครัฐควรมีการสื่อสารที่ดีกับประชาชนในพื้นที่ ผ่านคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด และผู้นำทางศาสนา โดยเฉพาะการสื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม และความเท่าเทียมของประชาชนชาวไทย

2. ข้อเสนอแนะต่อการศึกษา

2.1 การศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีต่อหน่วยงานด้านความมั่นคง (ทหารและตำรวจ) หรือหน่วยงานศาล เป็นต้น

2.2 การศึกษาปัจจัยภูมิหลังเฉพาะของพื้นที่ที่มีผลต่อความไว้วางใจทางการเมืองของคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ซึ่งอาจเปรียบเทียบกับพื้นที่ที่มีชาวไทยมุสลิมอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ไม่ค่อยมีเหตุการณ์ความไม่สงบ เช่น จังหวัดสตูล สงขลา หรือกระบี่

2.3 การศึกษากระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง เพื่อสร้างความไว้วางใจทางการเมืองต่อรัฐไทยผ่านหลักสูตรการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรัฐและในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2556). *คู่มือปฏิบัติงานการบริหารกิจการศาสนาอิสลาม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อาสา
รักษาดินแดน กรมการปกครอง.
- ชิตพล กาญจนกิจ. (2545). *ความไว้วางใจทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองท้องถิ่นไทย:
ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย).
- ทรงพล สวาสดิ์ธรรม. (2526). *สังคมประเพณีการเมืองของเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้: ศึกษากรณีนักศึกษา
วิทยาลัยครูสงขลาและยะลา*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- นิตา ชูโต. (2551). *การวิจัยเชิงคุณภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: พรินโปร.
- ประสิทธิ์ เวทย์ประสิทธิ์. (2530). *ความไว้วางใจทางการเมืองและการหยามเหยียดทางการเมือง : ศึกษา
เฉพาะกรณีเยาวชนจังหวัดชายแดนภาคใต้*. (สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ปิยนารถ บุนนาค. (2534). *นโยบายการปกครองของรัฐบาลไทยต่อชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้
(2475 – 2516)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พงศธร สัจจชลพันธ์. (2530). *การศึกษาความไว้วางใจทางการเมืองและความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
ของชนชั้นผู้นำในหมู่บ้านแห่งหนึ่งซึ่งเคยเป็นเขตอิทธิพลของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยใน
จังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พิเชษฐ ลิขตมั่ง. (2529). *แรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนไทย: ศึกษากรณี
ผู้นำชุมชนในเขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย).
- David Easton. (1965). *A Systems Analysis of Political Life*. New York: John Wiley & Sons.
- Marstha, A. (1977). *Protest and Political Consciousness*. London: Sage Publication.
- Nie, Norman H. and Bingham Powell, Jr. and Kenneth Prewitt. (1969). Social structure and
political participation: Developmental relationships. *American Political Science
Review*, 63, 816-817.
- Hetherington, Marc J. (1998). The Political relevance of political trust. *American Political
Science Review*, 92, 791-808.

Transted Thai References

- Bunnag, P. (1991). *The administrative policy of the government towards the Thai muslims
in the southern provinces (1932-1973)*. Bangkok: Chulalongkorn University Printing
House.
- Chuto, N. (2008). *Qualitative research*. (4th ed). Bangkok: Prinpro.

- Department of Provincial Administration. (2013). *Administrative Manual for Islamic Affairs*. Bangkok: Territorial Defence Volunteers Printing.
- Kanchanakit, C. (2002). *Political trust and political participation in the Thai local politics: A case Study of tambon administrative organization*. (Faculty of Political Science, Chulalongkorn University).
- Satjacholapund, P. (1987). *A study of political trust and political efficacy of elite in a former communist controlled village in Sakon Nakhon Province, Thailand*. (Graduate School, Chulalongkorn University).
- Sawatthum, S. (1983). *Political Socialization of the Youth in Southernmost Provinces of Thailand: A case study of the student of the Songkla and Yala teachers college*. (Faculty of Political Science, Thammasat University).
- Sitcharungsi, P. (1986). *Motivation on political participation of Thai community leaders : A case study of community leaders of amphoe Bang Len, Nakhon Pathom province*. (Graduate School, Chulalongkorn University).
- Wetprasit, P. (1987). *Political Trust and Political Cynicism : A case study of the Youth in Southernmost Provinces of Thailand*. (Faculty of Political Science, Thammasat University).